

Position paper rondetafelgesprek beweegarmoede

Den Haag, 21 februari 2022

Door Noortje Haarman, Eerstegraads docent Lichamelijke Opvoeding en gemeenteraadslid gemeente Tubbergen

Praktijk

Nog altijd ben ik blij verrast dat ik hier aan tafel mag zitten. In onderstaand verhaal geef ik vanuit de praktijkervaring en de relevante literatuur mijn visie op toekomstige deelname aan de beweegcultuur, een eigen sportidentiteit, vakoverstijgende zaken en het belang van een vakleerkracht bewegingsonderwijs.

Ik wil beginnen met een simpel praktijkvoorbeeld: Ik schrik af en toe wanneer ik zie dat leerlingen in de bovenbouw niet kunnen koprollen, een basisvoorwaarde voor veel beweegactiviteiten. Omdat jonge kinderen nog vaak gymles krijgen van een niet-beweegprofessional, missen zij op latere leeftijd dit soort basisvaardigheden. Om in de toekomst te blijven bewegen, moeten we kinderen op jonge leeftijd al enthousiasmeren voor verschillende beweegactiviteiten, op zijn of haar eigen niveau.

Eerlijk is eerlijk, bewegen is en blijft alleen leuk in de toekomst als je succeservaringen en plezier hebt!

Deelname aan de beweegcultuur

Harry Stegeman, docent en wetenschapper in het hoger onderwijs, geeft in het boek *'Effecten van sport en bewegen op school'* aan dat de kernopdracht van het bewegingsonderwijs is om elkaar bekwaam te maken voor deelname aan bewegingscultuur. We zien bewegingsonderwijs als een volwaardig onderwijsvak dat de leerlingen wegwijs moet maken in de wereld van bewegen en sport. Om het nog wat mooier te verwoorden: als een essentieel basisvak dat de leerlingen bekwaam maakt voor zelfstandige, verantwoorde, perspectiefrijke en blijvende deelname aan de bewegingscultuur (Stegeman, 2011).

In de White paper "Van jongs af aan vaardig in bewegen", geschreven door Dijk et al. (2020) wordt aangegeven dat tussen de negen en twaalf jaar gesteld kan worden dat kinderen die motorisch vaardiger zijn, meer participeren in sport- en spelactiviteiten dan kinderen die minder vaardig zijn. Het is daarom van cruciaal belang dat kinderen op jonge leeftijd veel bewegen en hun motorische vaardigheden goed ontwikkelen.

Doordat kinderen op jonge leeftijd binnen veel verschillende beweegactiviteiten een bepaalde vrijheid krijgen, kunnen zij exploreren en een eigen sport- en beweegidentiteit ontwikkelen. Dit leidt ertoe dat zij ook tijdens het ouder worden in verschillende rollen en contexten blijven deelnemen aan de beweegcultuur.

Sportidentiteit

'Bewegingsonderwijs is een leervak met als overkoepelend doel het inleiden van jonge mensen in het bestaansveld bewegen' (Van der Palen & Radstake, 2012, p. 141).

Doordat jonge mensen binnen het bewegingsonderwijs worden ingeleid in de sport- en beweegwereld, ontdekken zij een eigen sport- en beweegidentiteit waarmee ze nu en in de toekomst kunnen blijven deelnemen aan de beweegcultuur. 'Een hoge sportidentiteit zorgt ervoor dat sportdeelname, nu en in de toekomst, vanzelfsprekender wordt' (Van der Palen & Radstake, 2012, p. 143). Dit betekent dat het bewegingsonderwijs kan bevorderen dat leerlingen ook op latere leeftijd blijven bewegen bij sportverenigingen, sportscholen of andere organisaties. Een taak voor de professionals, de docenten bewegingsonderwijs.

Bart Crum stelt dat bewegen van essentiële betekenis is voor de ontwikkeling van kinderen. Denk hierin bijvoorbeeld aan de exploratieve functie, de productieve functie en de communicatieve functie. Stegeman (2007) geeft aan dat het aanbieden van een kwaliteitsvol programma bewegen en sport op school dan ook een kosteneffectieve manier lijkt om de volgende generatie volwassenen te bewegen om er een actieve leefstijl op na te houden. Als we kijken naar de oplopende kosten in het sociaal domein, zou het structureel blijven bewegen hierin een belangrijke rol kunnen spelen. Het is dan van groot belang dat we op jonge leeftijd een eigen sportidentiteit ontwikkelen, succeservaringen hebben en houden en in de toekomst blijven deelnemen aan de beweegcultuur.

Vakoverstijgend en meervoudig handelingsbekwaam

Kinderen merken in de lessen bewegingsonderwijs dat ze samen steeds meer bekwaam worden binnen het bewegen doordat ze met veel verschillende beweegactiviteiten in verschillende rollen bezig zijn, het meervoudig bekwaam worden. Dit is binnen de sport niet het geval, en daarom is het belangrijk dat we juist bewegingsonderwijs aanbieden op school. Binnen de sport wordt gefocust op specifieke beweegactiviteiten en maar een rol, hier staat vaak de prestatie binnen die specifieke activiteit centraal. In het bewegingsonderwijs is dit juist het tegenovergestelde: leerlingen bewegen het gehele schooljaar door binnen veel verschillende beweegactiviteiten én binnen verschillende rollen.

Sport kan een belangrijke functie hebben bij de identificatie en identiteitsvorming, zoals bij het vorige onderwerp benoemd. Men eigent zich normen, waarden en vaardigheden toe die in andere contexten weer van nut kunnen zijn. Doordat binnen het bewegingsonderwijs binnen verschillende rollen en contexten wordt bewogen, kan de samenleving hier later profijt van hebben. De leerlingen ontwikkelen een eigen identiteit en kunnen zo bijdragen aan de maatschappij. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het zelf bewegen, het motiveren/stimuleren/enthousiasmeren van anderen, het vervullen van een coachende rol of het besturen van een organisatie.

Persoonlijk denk ik ook dat we in het bewegingsonderwijs veel meer de combinatie moeten zoeken met bijvoorbeeld taal en rekenen. Het is geen nieuws dat kinderen en pubers tegenwoordig meer stilzitten. Dit zouden we in het onderwijs al deels kunnen tegengaan, door taal, rekenen en bewegingsonderwijs met elkaar te combineren, denk bijvoorbeeld aan het spelonderwijs aanleren van reken- en beweegvaardigheden.

De vakleerkracht

Om al het bovenstaande te kunnen verwezenlijken, hebben we professionals nodig. Persoonlijk ben ik niet voor het verplichten van zaken. Maar ik denk wel dat er een rol ligt voor het bestuur van ons land. Het landelijk bestuur moet scholen de middelen bieden om te kunnen investeren in goede vakleerkrachten en het juiste materiaal voor een uitdagend beweegarrangement.

Het landelijke bestuur zou erop toe kunnen zien dat de gelden die nu beschikbaar worden gesteld aan bewegingsonderwijs ook echt naar bewegingsonderwijs gaan. Daarnaast kan er ingezet worden op bredere inzet van sportvoorbeelden, niet alleen de voetballers of Olympiërs, maar ook minder populaire sporten. Succes is voor iedereen anders en door dit te tonen krijgen alle kinderen de voorbeelden die zij nodig hebben om meer te gaan bewegen, nu en in de toekomst. Hier kan de landelijke overheid een rol in spelen in samenspraak met NOC*NSF.

Literatuur

- Crum, B.J. (2001). Vakconcepten: belang en kritische bespreking. In: H. Stegeman & B. Brouwer & C. Mooij (red.). *Onderwijs in bewegen – Basisthema's in bewegingsonderwijs en sport op school* (pp. 54-86). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Kenniscentrum Sport & Bewegen, Dijk, D., Beck, R., Koedijker, J., Klaassen, A., & Winkes, P. (2020 april). *Van jongs af aan vaardig in bewegen*. Geraadpleegd van <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=10011&m=1589877835&action=file.download>
- Van der Palen, H. & Radstake, J. (2012). (H)erkend beweger: opvoeden binnen bewegingsonderwijs (en sport) bij het verwerven van een beweeg- en sportidentiteit. In: Schipper-van Veldhoven, N., Palen, H. van der, Kerk, J. van der & Schuijers, R. (Red.), *Goud in elk kind: Jeugdsport in een pedagogisch perspectief* (pp.141-155). Deventer: ...daM uitgeverij.
- Stegeman, H. (2007). *Effecten van sport en bewegen op school: een literatuuronderzoek naar de relatie van fysieke activiteit met de cognitieve, affectieve en sociale ontwikkeling*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Stegeman, H., Loopstra, O., & Mooij, C. (2011). *Lichamelijke opvoeding. Ontwikkeling en de stand van zaken*, 30. <https://docplayer.nl/8964657-Lichamelijke-opvoeding-ontwikkeling-en-stand-van-zaken.html>